

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни**

"ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА БІЗНЕС-КУЛЬТУРА"

**для студентів напряму підготовки
6.030504 "Економіка підприємства"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та менеджменту.

Протокол № 2 від 31.08.2013 р.

Укладач Ушкальов В. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Підприємництво та бізнес-культура" для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" денної форми навчання / укл. В. В. Ушкальов. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 60 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних занять, матеріали щодо закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства".

Вступ

Успішність діяльності сучасного фахівця-економіста, менеджера, їх професійна самореалізація значною мірою обумовлюються не тільки володінням специфічними знаннями й економічним інструментарієм, а й спроможністю до розуміння специфіки соціальних процесів, цінностей та норм, що існують як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі підприємства. Розуміння впливу морально-етичних і психологічних чинників на перебіг організаційних процесів обумовлює не тільки ступінь ефективності комунікаційних процесів, а й виступає запорукою урахування людського чинника при формуванні економічних прогнозів та плануванні економічних результатів діяльності підприємства.

Підприємницька діяльність за своєю природою є соціально орієнтованою, оскільки задля забезпечення сталих економічних результатів має не тільки враховувати потреби споживача, а й існування соціокультурних, психологічних, гендерних, етнічних відмінностей, що обумовлюють ставлення учасників ринкових відносин до організації та її продукту. Також вона потребує розуміння підприємцем власних індивідуально-психологічних процесів та свідомого використання психологічних умінь, що забезпечують якість інноваційної ідеї, активізацію творчих процесів, стійку мотивацію та ефективність у комунікаціях.

Спектр категорій та понять, що дозволяють здійснити аналіз та оцінку цього багатоаспектного явища, є достатньо широким та має міждисциплінарну специфіку. Отже, для цілеспрямованого формування та впливу на соціально-економічні процеси, від сучасного фахівця реальність вимагає не тільки володіння загальноетичними нормами, а й комплексного бачення всього спектру соціально-економічних відносин, відповідної підготовки у сфері бізнес-культури, міжкультурної підготовки, оцінки цінностей людини та організації, володіння методами і технологіями організації ефективної ділової взаємодії.

Навчальна дисципліна "Підприємництво та бізнес-культура" є додатковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030504 "Економіка підприємства" для усіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Структура навчальної дисципліни "Підприємництво та бізнес-культура"

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Додаткова
Модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030504 "Економіка підприємства"	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 144		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	4-й
		Лекції
		34 год
		Практичні, семінарські
		34 год
		Самостійна робота
		76 год
Вид контролю		
диференційований залік		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 89 %.

Робоча програма містить 2 модулі, контрольні запитання до них, переліки тем семінарських та практичних занять, запропоновану тематику есе або доповідей, питання для самостійної роботи студентів, характеристику системи поточного й підсумкового контролю, а також рекомендовану літературу.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування системи знань і практичних умінь з професійної та ділової етики, удоско-

налення та розвиток умінь ефективної самоорганізації і здійснення ділової взаємодії у підприємницькій діяльності.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання**:

вивчення сутності, основних понять і категорій, ділової етики та бізнес-культури підприємницької діяльності;

формування системи цінностей та поглядів, що забезпечують сталий економічний та особистісний розвиток;

засвоєння правил, принципів, оволодіння прийомами та методами організації ефективної ділової взаємодії;

оволодіння прийомами та методами формування бізнес-культури підприємства;

удосконалення вмінь та навичок розв'язання етичних проблем у сфері підприємництва та бізнесу.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є вплив соціокультурних компонент на характер взаємовідносин між суб'єктами бізнес-середовища.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності прояву та особливості використання соціокультурних компонент у процесі підприємницької діяльності та ділової взаємодії.

Починаючи вивчати навчальну дисципліну, студенти повинні мати певну базу знань з ряду дисциплін природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, таких, як: "Менеджмент", "Економіка підприємства", "Філософія".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

особливості підприємницької діяльності та функції бізнес-культури; принципи сучасної етики бізнесу;

ціннісні аспекти підприємництва та бізнес-культури;

типи ситуацій ділового спілкування та відповідні їм правила поведінки;

методи та інструменти оцінки психологічних аспектів діяльності;

методи стимулювання творчої активності та підходи до розробки інноваційної політики;

види підприємницьких ризиків та фактори, що впливають на їх величину;

складові підприємницької таємниці та елементи захисту конфіденційної інформації;

способи оцінки джерел інформації, критерії маніпуляції та методи розпізнавання обману;

інструменти оцінки організаційної культури, профіль організаційної культури;

особливості міжнародного ділового спілкування та основи міжкультурної комунікації;

стандарти, призначення, структура та механізм застосування принципів етичної поведінки;

елементи ідеології організації та методи формування, підтримки та розвитку організаційної культури;

особливості організаційної культури в період трансформації бізнесу, методи та інструменти трансформації бізнес-культури;

вміти:

визначати вплив етичних регуляторів на поведінку та ефективність суб'єктів бізнесу;

аналізувати та ідентифікувати етичні проблеми в сфері бізнесу;

ідентифікувати цінності особи та групи;

цілеспрямовано формувати імідж, що задовольняв би статусним вимогам;

здійснювати оцінку та цілеспрямоване використання індивідуальних психологічних особливостей у підприємницькій діяльності;

забезпечувати результативність інноваційних процесів та створювати умови для розкриття творчого потенціалу;

мінімізувати ризик при прийнятті підприємницьких рішень;

створювати умови для збереження підприємницької таємниці;

визначати спроби маніпуляції та обману за вербальними та невербальними ознаками;

визначати організаційні заходи щодо формування та підвищення ефективності організаційної культури;

визначати ключові характеристики організаційної культури;

адаптувати власну модель поведінки до умов соціокультурного середовища;

застосовувати принципи етичної поведінки;

реалізувати положення етичних стандартів у практичній діяльності;

визначати контекстуальні особливості спілкування та застосовувати відповідні ним комунікативні засоби;

визначати заходи щодо соціального супроводу організаційних трансформацій;

визначати заходи щодо уникнення опору персоналу.

Структуру навчальних елементів за професійними компетентностями, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ПтБК.1	Обирати етичні форми поведінки у бізнес-середовищі та визначати етичні засади для прийняття підприємницьких та управлінських рішень	Розуміти причинно-наслідкові зв'язки та характер впливу етики підприємця на ефективність підприємницької діяльності
		Володіти методами ідентифікації цінності у підприємницькій діяльності
		Здатність до вибору адекватних форм поведінки відповідно до норм ділового середовища
		Проводити оцінку впливу психологічних чинників на результативність підприємницької діяльності
		Здатність до здійснення творчих дій у вирішенні підприємницьких завдань
		Проводити ідентифікацію та оцінку підприємницьких ризиків
		Забезпечувати збереження інформації, що складає підприємницьку таємницю
		Здатність до прийняття ефективних підприємницьких рішень в умовах маніпулятивної взаємодії та уникнення омани в бізнесі
ПтБК.2	Обирати заходи, адекватні завданням формування ефективної бізнес-культури підприємства	Проводити ідентифікацію структури, переваг і недоліків бізнес-культур
		Володіти методами оцінки культури організації
		Здатність до урахування крос-культурних відмінностей у процесі здійснення ділового спілкування
		Здатність до ідентифікації морально-етичних установок у професійній сфері та застосування принципів етичної поведінки
		Розробляти заходи щодо формування та розвитку організаційної культури
		Здатність до обрання та використання доцільних форм комунікативної поведінки
		Здатність до застосування етичних форм організаційної поведінки в процесі трансформації бізнесу

Структурні елементи компетентностей, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни, наведені в табл. 2.2.

Структура складових елементів професійних компетентностей з навчальної дисципліни

Складові компетентності	Мінімальний досвід	Знання	Вміння та навички	Комунікація	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця					
Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві					
Розуміти причинно-наслідкові зв'язки та характер впливу етики підприємця на ефективність підприємницької діяльності	Досвід оцінки неекономічних наслідків діяльності, розуміння впливу етики та культури, їх ролі та місця в системі регуляторів людської поведінки	Особливості підприємницької діяльності. Функції бізнес-культури. Еволюція підприємництва та бізнес-культури. Принципи сучасної етики бізнесу	Визначати вплив етичних регуляторів на поведінку та ефективність суб'єктів бізнесу. З'ясувати причини необхідності застосування етичних категорій до оцінки організаційних процесів	Здатність до ідентифікації етичних проблем у процесі ділової взаємодії та здійснення прогнозу розвитку ситуації з їх урахуванням	Самостійність у визначенні етичних основ підприємницької поведінки. Усвідомлення соціальних наслідків підприємницької діяльності
Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва					
Володіти методами ідентифікації цінності у підприємницькій діяльності	Досвід здійснення вибору за критеріями. Пріоритет. Ієрархія цінностей	Ціннісні аспекти підприємництва та бізнес-культури	Аналізувати та ідентифікувати етичні проблеми в сфері бізнесу. Ідентифікувати цінності особи та групи	Здатність до здійснення ділової комунікації з урахуванням ціннісних орієнтацій співрозмовника та побудова на цій основі ефективної взаємодії	Усвідомлення впливу цінностей на поведінку людини та відповідальність за дії щодо узгодження ціннісних основ у процесі ділової взаємодії

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця					
Здатність до вибору адекватних форм поведінки відповідно до норм ділового середовища	Поняття етикету. Нормативна поведінка. Статус та складові іміджу	Типи ситуацій ділового спілкування та відповідні їм правила поведінки. Засоби створення ділового іміджу	Навички результативної поведінки, що відповідають нормам ділового етикету. Цілеспрямовано формувати імідж, що задовольняв би статусним вимогам	Здатність до оптимізації комунікаційного процесу шляхом використання етикетних форм поведінки	Автономність у виборі форм створення ділового іміджу, самоконтроль поведінки у ситуаціях ділової взаємодії
Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності					
Проводити оцінку впливу психологічних чинників на результативність підприємницької діяльності	Поняття індивідуальних особливостей. Психічні процеси. Оцінка психологічних проявів	Методи та інструменти оцінки психологічних аспектів діяльності. Методики розвитку психологічних якостей	Здійснювати оцінку та цілеспрямоване використання індивідуальних психологічних особливостей у підприємницькій діяльності	Здатність до обрання форм поведінки, що відповідали б індивідуальним особливостям бізнес-партнера	Автономність у виборі форм та засобів, що підвищують ефективність використання людського ресурсу у підприємницькій діяльності
Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності					
Здатність до здійснення творчих дій у вирішенні підприємницьких завдань	Методи прийняття рішень. Методи генерації ідей	Методи стимулювання творчої активності. Схема розробки інноваційної політики	Забезпечувати результативність інноваційних процесів та створювати умови для розкриття творчого потенціалу	Використовувати групові соціально-психологічні ефекти для підвищення результативності творчих та інноваційних процесів	Автономність у виборі засобів для підвищення ефективності творчих та інноваційних процесів. Відповідальність за оцінку якості інноваційних ідей
Тема 6. Підприємницький ризик					
Проводити ідентифікацію та оцінку підприємницьких ризиків	Поняття невідзначеності та ймовірності. Методи обчислення ймовірності подій	Види ризиків. Фактори, що впливають на величину підприємницьких ризиків	Розраховувати ймовірність наслідків підприємницьких ризиків. Мінімізувати ризик при прийнятті підприємницьких рішень	Отримувати інформацію, що необхідна для оцінки ризику. Обирати джерела інформації та оцінювати їх надійність	Автономність і відповідальність за прийняття підприємницьких рішень в умовах невідзначеності та ризику

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця					
Забезпечувати збереження інформації, що складає підприємницьку таємницю	Поняття комунікації та комунікаційного процесу. Досвід вартісної оцінки інформації	Складові підприємницької таємниці. Елементи захисту підприємницької таємниці	Визначати відомості, що мають складати підприємницьку таємницю. Обирати засоби для створення умов щодо збереження підприємницької таємниці	Забезпечувати надійне збереження конфіденційної інформації у процесі ділової комунікації	Автономність і відповідальність у виборі засобів збереження конфіденційної інформації
Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі					
Здатність до прийняття ефективних підприємницьких рішень в умовах маніпулятивної взаємодії та уникнення омани в бізнесі	Достовірність інформації. Цілі комунікації. Досвід комунікації в ситуації невизначеності на мірів партнера	Оцінка джерел інформації. Критерії маніпуляції. Методи розпізнавання обману	Визначати спроби маніпуляції та обману за вербальними та невербальними ознаками. Ідентифікувати цілі маніпуляції та обирати форми протидії маніпулятивній поведінці	Визначати цілі маніпулятора в контексті ділової взаємодії. Запобігати прийняттю інформації на основі недостовірної інформації	Автономність і відповідальність за якість інформації, що використовується для прийняття підприємницьких рішень
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури					
Тема 9. Бізнес-культура та культура організації					
Проводити ідентифікацію структури, переваг і недоліків бізнес-культур	Культурні норми, цінності та традиції	Структура організаційної культури. Моделі організаційної культури	Визначати організаційні заходи щодо формування та підвищення ефективності організаційної культури	Здійснювати комунікацію з урахуванням домінуючих цінностей у різних видах організаційних культур	Автономність і відповідальність в оцінці типу організаційної культури та у визначенні ключових цінностей організації

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6
Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури					
Володіти методами оцінки культури організації	Моделювання соціальних процесів. Інструменти оцінки соціальної взаємодії	Інструменти оцінки організаційної культури. Профіль організаційної культури	Визначати ключові характеристики організаційної культури за допомогою відповідного інструментарію. Здійснювати прогнозування соціальних процесів	Здійснювати результату комунікацію щодо виявлення ключових характеристик організаційної культури	Автономність і відповідальність у оцінці особливостей організаційної культури
Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах					
Здатність до урахування крос-культурних відмінностей у процесі здійснення ділового спілкування	Загальні особливості ділового етикету	Особливості міжнародного ділового спілкування. Основи міжкультурної комунікації	Адаптувати власну модель поведінки до умов соціокультурного середовища	Обирати форми комунікативної поведінки з урахуванням національних, етнічних та культурних аспектів комунікації для забезпечення результативної взаємодії	Автономність і відповідальність щодо оцінки впливу культурних відмінностей на результативність взаємодії
Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл					
Здатність до ідентифікації морально-етичних установок у професійній сфері та застосування принципів етичної поведінки	Організаційні та законодавчі регулятори в професійній сфері	Загальні положення хартій бізнесу. Стандарти, призначення, структура та механізм застосування принципів етичної поведінки	Застосовувати принципи етичної поведінки. Реалізувати положення етичних стандартів у практичній діяльності	Будувати ділову взаємодію на принципах етичної поведінки та дотриманні етичних стандартів діяльності у сфері бізнесу	Автономність у виборі форм комунікативної поведінки; відповідальність за відповідність поведінки визначеним нормам та стандартам

1	2	3	4	5	6
Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури					
Розробляти заходи щодо формування та розвитку організаційної культури	Етичні засади взаємодії в організації. Тенденції та закономірності розвитку культури	Елементи ідеології організації. Методи формування, підтримки та розвитку організаційної культури	Визначати заходи щодо удосконалення етичних засад міжособистісної взаємодії в організації	Здійснювати комунікацію щодо реалізації заходів формування, підтримки та розвитку організаційної культури	Автономність і відповідальність за адекватність обраних заходів поточній ситуації та завданням розвитку організаційної культури
Тема 14. Культура підприємницького спілкування					
Здатність до обрання та використання доцільних форм комунікативної поведінки	Цілі, завдання та техніки спілкування. Етапи комунікативного процесу	Особливості спілкування підприємця. Особливості підприємницького діловодства	Визначати контекстуальні особливості спілкування та застосовувати відповідні ним комунікативні засоби	Здійснювати ділові комунікації з урахуванням етичних і нормативних стандартів вербального та невербального спілкування	Автономність і відповідальність у виборі комунікативних засобів у діловій комунікації
Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу					
Здатність до застосування етичних форм організаційної поведінки в процесі трансформації бізнесу	Особливості процесу розвитку. Зміни та трансформація	Особливості організаційної культури в період трансформації бізнесу. Методи та інструменти трансформації бізнес-культури організації	Визначати заходи щодо соціального супроводу організаційних трансформацій. Визначати заходи щодо уникнення опору персоналу	Здійснювати трансформаційну комунікацію та соціальний супровід трансформаційних процесів методами коучингу та тренінгу.	Автономність і відповідальність у виборі засобів здійснення соціального супроводу трансформаційних процесів в організації

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, розробленої Науково-методичною комісією з "Економіки і підприємництва" МОН України.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Основи бізнес-культури та етики підприємця

Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві

1.1. Поняття та еволюція підприємництва. Функції підприємництва. Зміст підприємництва. Підприємницький прибуток та чинники, що його обумовлюють. Підприємництво в суспільстві споживання. Підприємницький успіх. Шляхи досягнення успіху в бізнесі.

1.2. Особливості підприємництва в Україні. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Правові основи здійснення підприємницької діяльності. Правовий статус підприємця.

1.3. Структура й елементи культури підприємницької діяльності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві. Види ділових відносин. Етика, мораль та культура у бізнесі.

1.4. Етика бізнесу. Роль і місце етики в системі регуляторів людської поведінки. Функції етики бізнесу. Основні етичні категорії в бізнесі. Вплив світових релігій і філософських вчень на формування етики бізнесу в різних країнах. Концепції етики бізнесу. Утилітаризм, деонтична етика, етика справедливості. Принципи сучасної етики бізнесу.

Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємства

2.1. Філософія бізнесу. Регулююча функція цінностей у контексті управління поведінкою. Класифікації цінностей. Цінності суспільства та цінності ділової культури. Праця та багатство як цінності ділової культури.

2.2. Діагностика цінностей організації. Методи та інструменти діагностики цінностей. Формування спільних цінностей як мета розвитку корпоративної культури. Формування та розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості.

2.3. Поняття соціальної норми. Вираз цінностей у соціальних нормах. Соціальні ролі, рольові очікування та соціальний контроль.

Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця

3.1. Діловий етикет. Принципи ділового етикету. Типи ситуацій ділового спілкування та відповідні їм правила поведінки.

3.2. Службовий етикет. Щоденний етикет. Професійна етика. Мовленнєвий етикет.

3.3. Діловий імідж. Сутність і атрибути іміджу. Принципи та засоби створення ділового іміджу. Діловий одяг.

Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності

4.1. Природа підприємницької активності. Психологічні теорії підприємництва. Пізнавальні процеси в діяльності підприємця. Комунікативні процеси в діяльності підприємця. Творчість і ризик.

4.2. Особистість підприємця. Обмежена раціональність. Особистісні якості підприємця. Типологія підприємців. Методи оцінки особистісних якостей. Інтуїція підприємця.

4.3. Мотивація підприємця. Гендерні відмінності в підприємництві.

4.4. Особистісні фактори, що перешкоджають успіху в підприємницькій діяльності. Розвиток підприємницьких якостей та саморозвиток підприємця.

Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності

5.1. Сутність та джерела інноваційного підприємництва. Основні види інноваційного підприємництва.

5.2. Структура інноваційної діяльності. Етапи інноваційного процесу. Схема розробки інноваційної політики на підприємстві. Організація творчої діяльності підприємця. Розвиток творчості та креативності підприємця.

5.3. *Основні етапи життєвого циклу нововведення.* Система показників ефективності інноваційної діяльності підприємницької одиниці. Труднощі та помилки в інноваційній діяльності.

Тема 6. Підприємницький ризик

6.1. *Сутність, властивості та види підприємницьких ризиків.* Класифікація підприємницьких ризиків. Фактори, що обумовлюють на підприємницький ризик.

6.2. *Методи аналізу та оцінки підприємницьких ризиків.* Кількісні та якісні методи оцінки ризиків. Теорії підприємницьких ризиків та практика їх засосування.

6.3. *Вибір в умовах ризику.* Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Рамочні ефекти під час оцінки результатів. Ефекти формувань. Шляхи та методи зниження ризику в підприємницькій діяльності.

Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця

7.1. *Сутність підприємницької таємниці.* Формування відомостей, що становлять підприємницьку таємницю. Основні елементи механізму захисту підприємницької таємниці.

7.2. *Відповідальність підприємця.* Умови виникнення громадянської відповідальності підприємців. Способи забезпечення виконання підприємцями своїх зобов'язань.

7.3. *Види відповідальності підприємців.* Адміністративна відповідальність підприємців. Відповідальність підприємців за порушення антимонопольного законодавства. Відповідальність за низьку якість продукції. Відповідальність за здійснення податкових правопорушень.

Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі

8.1. *Види впливу в бізнесі.* Поняття маніпуляції. Цілі та наслідки маніпуляції. Джерела маніпуляцій. Критерії маніпуляції. Види маніпуляцій.

8.2. *Техніки протидії тиску та маніпуляції.* Зустрічна маніпуляція.

8.3. *Обман та види обману у бізнесі.* Ознаки обману. Типи інформації, що замовчується. Методи розпізнавання обману. Оцінка вербальної та невербальної поведінки. Моніторинг емоцій.

Змістовий модуль 2.

Формування та розвиток бізнес-культури підприємства

Тема 9. Бізнес-культура та культура організації

9.1. *Поняття організаційної культури.* Структура організаційної культури. Зміст організаційної культури.

9.2. *Моделі організаційної культури:* модель В. Сате, модель Т. Пітерса – Р. Уотермана, модель Т. Парсонса.

9.3. *Вплив культури бізнес-середовища на організаційну культуру.* Вплив культури на організаційну ефективність.

Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури

10.1. *Інструменти оцінки організаційної культури.* Типи культур: ієрархічна, ринкова, кланова, адхократична. Рамкова конструкція конкуруючих цінностей.

10.2. *Профіль організаційної культури.* Побудова профілю організаційної культури. Параметри профілю організаційної культури: тип, відмінності, сила, погодженість. Середній профіль організаційної культури. Тенденції зміни організаційної культури.

10.3. *Методики оцінки організаційної культури й управлінських навичок.* Використання рамкової конструкції для діагностики та зміни організаційної культури. Контент-аналіз культури. Кваліметрична оцінка культури. Тіньова бізнес-культура.

Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах

11.1. *Міжкультурна компетентність.* Теорії міжкультурної комунікації. Культурна, етнічна та особистісна ідентичність.

11.2. *Особливості міжнародного ділового спілкування.* Міжкультурний конфлікт. Культурний шок та стратегії його подолання.

11.3. Взаємодія між культурами. Базові цінності та їх вплив на професійне спілкування. Загальні особливості ділового етикету інших країн.

11.4. Моделі міжкультурної комунікації: модель Г. Хофштеде, модель У. Оучі. Динаміка міжкультурної комунікації.

Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл

12.1. Соціальна місія бізнесу. Соціальна хартія бізнесу як вираз місії бізнесу та формат стійкого економічного розвитку країни. Етичні кодекси.

12.2. Міжнародні стандарти із соціальної відповідальності. Стандарт ISO 26000. Стандарт соціальної звітності AA 1000. Стандарт аудиту у сфері соціальної звітності SA 8000. Структура та принципи стандарту соціальної відповідальності. Практичне керівництво по застосуванню та інтегруванню СВ у діяльність організації.

12.3. Соціальні хартії бізнесу. Паризька хартія для нової Європи. Європейська соціальна хартія. Європейська хартія малих підприємств.

Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури

13.1. Критерії розвитку організаційної культури. Елементи ідеології організації: положення про місію; етичний кодекс; декларація про цілі, цінності та принципи. Методи підтримки організаційної культури.

13.2. Еволюційний та архітектурний підходи до розвитку культури організації. Програма розвитку корпоративної культури. Формування інноваційно-підприємницької культури. Типи та механізми впливу економічної культури.

Тема 14. Культура підприємницького спілкування

14.1. Роль спілкування у підприємницькій діяльності. Ділове спілкування і його функції. Цілі та завдання спілкування. Особливості ділового спілкування. Комунікативна, перцептивна, інтерактивна сторони спілкування.

14.2. Складові культури підприємницького спілкування. Структура та види спілкування підприємця. Контексти спілкування: фізичний, соціальний, історичний, психологічний, культурний. Чинники, що обумовлюють ефективність спілкування.

14.3. Культура поведінки бізнес-суб'єктів в умовах конкуренції. Стратегія і тактика спілкування. Вербальні і невербальні засоби спілкування. Лінгвістичні та паралінгвістичні аспекти спілкування. Метамоделі як інструмент аналізу лінгвістичної складової комунікаційного процесу. Експресія і сенсорна чутливість.

14.4. Ділова риторика. Культура проведення переговорів у комерційній угоді. Стили спілкування. Культура міжгрупового спілкування.

14.5. Культура підприємницького діловодства. Основні види підприємницької документації. Поняття реквізиту. Вимоги до оформлення документів. Культура організації та оформлення комерційних контрактів.

Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу

15.1. Розвиток організації. Особливості комунікації в період трансформації бізнесу. Етапи та структура трансформації бізнесу. Опір персоналу.

15.2. Методи та інструменти здійснення змін. Трансформаційні навички підприємця. Довіра та міжособистісні стосунки у бізнесі. Трансформаційна комунікація.

15.3. Інструменти та методи трансформації. Коучинг та тренінг. Зворотний зв'язок як інструмент оцінки ефективності бізнес-культури.

4. Структура навчальної дисципліни

На початку семестру кожен студент має бути ознайомлений зі структурою навчальної дисципліни, з формами організації вивчення дисципліни, зі змістом та обсягом кожного змістового її модулю, а також з потоковими та підсумковими видами контролю.

Згідно з програмою навчальний процес навчальної дисципліни здійснюється у таких традиційних та сучасних формах організації навчання: лекційні, семінарські та практичні заняття; виконання індивідуального завдання; написання есе; самостійна робота студентів; контрольні оцінювання знань. Вивчення даної навчальної дисципліни відбувається за рахунок послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена в табл. 4.1.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні та семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця				
Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві	9	2	2	5
Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва	9	2	2	5
Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця	9	2	2	5
Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності	9	2	2	5
Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності	9	2	2	5
Тема 6. Підприємницький ризик	9	2	2	5
Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця	9	2	2	5
Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі	9	2	2	5
Усього за модулем 1	72	16	16	40
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства				
Тема 9. Бізнес-культура та культура організації	9	2	2	5
Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури	9	2	2	5
Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	13	4	4	5
Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл	9	2	2	5
Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури	9	2	2	5
Тема 14. Культура підприємницького спілкування	14	4	4	6
Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу	9	2	2	5
Усього за модулем 2	72	18	18	36
Усього за модулями	144	34	34	76

Тематика та зміст навчального матеріалу спрямовані на послідовне формування у студента теоретичних та практичних складових компетентності, розвиток індивідуальних якостей та усвідомлення системи цінностей, що необхідні для прийняття соціально відповідальних підприємницьких рішень.

У навчальній дисципліні модуль 1 висвітлює філософські, етичні та психологічні засади індивідуальної культури підприємця, а модуль 2 – наукові підходи до формування бізнес-культури організації.

5. Плани семінарських та практичних занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якої здійснюється актуалізація, систематизація та закріплення теоретичних знань з ключових питань навчальної теми. Викладач організовує дискусію навколо попередньо окреслених проблемних аспектів навчального матеріалу, розуміння яких досягається студентами в процесі опрацювання лекційного матеріалу та самостійної роботи з літературними джерелами.

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою. Стислі виступи студентів (3-5 хв) за окресленою проблематикою оцінюються викладачем, результати фіксуються, і надалі – враховуються під час визначення підсумкової оцінки з дисципліни. Перелік питань, що виносяться на розгляд під час проведення семінарських занять, наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Питання семінарських занять

Назва теми	Питання для дискусій	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Бізнес-культура та етика підприємця			
Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві	1. Назвати критерії успіху в бізнесі. 2. Визначити особливості підприємницької діяльності. 3. Охарактеризувати роль культури в сфері підприємництва	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [3 - 5; 8; 10; 15; 24; 27]

Продовження табл. 5.1

1	2	3	4
Тема 2. Цінності як провідний елемент - культури підприємництва	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити напрямки подолання розриву між суспільними та особистими цінностями підприємця. 2. Охарактеризувати характер впливу цінностей підприємця на результативність бізнесу. 3. Довести існування об'єктивних способів визначення цінностей 	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 26; 37]
Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити переваги, які надає знання ділового етикету. 2. Охарактеризувати значення структурних елементів іміджу. 3. Охарактеризувати основні вимоги до габітарного іміджу 	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [3; 18; 28]
Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити роль психологічних знань у діяльності підприємця. 2. Охарактеризувати психологічні якості, що обумовлюють підприємницький успіх. 3. Обґрунтувати можливість розвитку інтуїції 	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [13; 18; 28]
Тема 5. Інновації та -творчість у підприємницькій діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити ключові відмінності інноваційної і творчої діяльності. 2. Назвати аспекти підприємницької творчості. 3. Визначити причини помилок у інноваційній діяльності 	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [14; 19; 25; 31]
Тема 6. Підприємницький ризик	<ol style="list-style-type: none"> 1. Назвати позитивні та негативні наслідки ризику в діяльності. 2. Визначити критерії правильного рішення. 3. Визначити переваги та недоліки ірраціональної поведінки 	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [8; 12; 17; 22]
Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця	<ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати основні об'єкти, що становлять підприємницьку таємницю. 2. Визначити сутність абсолютного захисту таємниці. 3. Пояснити зв'язок особистісної відповідальності та безпеки бізнесу 	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [22; 27; 34]

Продовження табл. 5.1

1	2	3	4
Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі	1. Визначити основні цілі маніпулятивної поведінки. 2. Охарактеризувати засоби захисту від маніпуляцій. 3. Обґрунтувати етичність обману у бізнесі	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 28; 30; 38]
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства			
Тема 9. Бізнес-культура та культура організації	1. Назвати ознаки ідеальної організаційної культури. 2. Обґрунтувати роль команди односторонців у бізнесі. 3. Визначити доцільність виховання послідовників	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 20; 22; 23; 26; 33; 35]
Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури	1. Визначити доцільність оцінки культури за її середніми показниками. 2. Охарактеризувати можливості впливу особистості на культуру організації. 3. Визначити причини формування тіньової бізнес-культури	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [11; 21; 30; 32; 35]
Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	1. Визначити сутність крос-культурної комунікації. 2. Визначити роль національних особливостей у глобалізації та універсалізації. 3. Запропонувати універсальні принципи комунікації	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [7; 9; 29]
Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл	1. Визначити сутність сталого економічного розвитку. 2. Охарактеризувати призначення етичних стандартів. 3. Пояснити механізм формування соціальної відповідальності	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [13; 19; 31]
Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури	1. Визначити пріоритети у розвитку організаційної культури. 2. Пояснити відмінність еволюційного та архітектурного розвитку організаційної культури. 3. Обґрунтувати доцільність прагнення до меж розвитку	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 18; 20; 23; 28; 35]

1	2	3	4
Тема 14. Культура підприємницького спілкування	1. Назвати критерії успішного спілкування. 2. Визначити сутність процесу переконання співрозмовника. 3. Охарактеризувати структуру культури діловодства	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 28; 30; 38]
Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу	1. Визначити психологічні причини опору персоналу. 2. Обґрунтувати напрямки формування довіри у бізнесі. 3. Порівняти переваги та завдання коучингу і тренінгу	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [6; 9; 27]
Усього		17	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчання, що передбачає закріплення теоретичних знань, формування певних вмінь та навичок професійної діяльності шляхом виконання студентом системи вправ та завдань за визначеними процедурами та критеріями.

Практичне заняття передбачає використання інтерактивних тренінгових методів, проблемно-пошукових завдань, ділових ігор, створення ефекту "занурення" у професійне середовище під час оволодіння навчальним матеріалом, використання індивідуального досвіду студента в якості основи для формування та інтеграції нових професійних компетентцій.

Перелік тем практичних занять відповідно до графіку їх проведення наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва теми	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця			
Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві	Практичне заняття 1. Успіх у підприємстві: роль соціальних чинників (модерація)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [3 – 5; 8; 10; 15; 24; 27]

1	2	3	4
Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва	Практичне заняття 2. Діагностика цінностей (виконання практичних завдань)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 26; 37]
Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця	Практичне заняття 3. Етикет ділової людини (тренінг)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [3; 18; 28]
Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності	Практичне заняття 4. Психологічні аспекти підприємництва (виконання практичних завдань)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [13; 18; 28]
Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності	Практичне заняття 5. Творчість в інноваційному процесі (виконання практичних завдань)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [14; 19; 25; 31]
Тема 6. Підприємницький ризик	Практичне заняття 6. Дослідження ірраціональності та оцінка ризиків (виконання практичних завдань)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [8; 12; 17; 22]
Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця	Практичне заняття 7. Захист конфіденційної інформації (ділова гра)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [22; 27; 34]
Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі	Практичне заняття 8. Виявлення маніпуляцій та обману в бізнесі (тренінг)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 28; 30; 38]
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства			
Тема 9. Бізнес-культура та культура організації	Практичне заняття 9. Оцінка бізнес-культури організації (вирішення кейсів)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 20; 22; 23; 26; 33; 35]
Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури	Практичне заняття 10. Визначення типу бізнес-культури організації (вирішення кейсів)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [11; 21; 30; 32; 35]
Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	Практичне заняття 11. Аналіз крос-культурних відмінностей (вирішення кейсів). Практичне заняття 12. Крос-культурна взаємодія (тренінг)	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [7; 9; 29]
Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл	Практичне заняття 13. Оцінка бізнес-культури організації за етичними стандартами (вирішення кейсів)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [13; 19; 31]

1	2	3	4
Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури	Практичне заняття 14. Побудова програми розвитку організаційної культури (тренінг)	1	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 18; 20; 23; 28; 35]
Тема 14. Культура підприємницького спілкування	Практичне заняття 15. Оцінка впливу поведінкових особливостей на ефективність спілкування (тренінг). Практичне заняття 16. Культура ведення ділових переговорів (тренінг)	2	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 28; 30; 38]
Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу	Практичне заняття 17. Трансформаційна комунікація підприємця (тренінг)	1	Основна: [1; 2]; Додаткова: [6; 9; 27; 38]
Усього		17	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Основи бізнес-культури та етики підприємця

Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва

Завдання "Діагностика цінностей"

Рівень 1. Принципи КСВ ВАТ "ЛУКОЙЛ" такі:

динамічний і успішний розвиток компанії, що забезпечить їй гідне місце на світовому рівні. Без досягнення високих виробничих і фінансових показників компанія не може бути соціально відповідальною;

люди – наша цінність. Рішення, прийняті компанією, повинні враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін і бути їм зрозумілі. Компанія прагне знаходити оптимальні рішення за допомогою внутрішньої соціальної політики та благодійних програм;

об'єктивно оцінюючи те, що виробнича діяльність не проходить безслідно для екології, компанія приймає практичні заходи для зниження і запобігання можливих негативних наслідків для навколишнього середовища, а також у галузі промислової безпеки та охорони праці.

Визначити коло етичних категорій, що регулюються даними принципами корпоративної культури компанії.

Рівень 2. Визначити цінності, що притаманні корпоративній культурі даної компанії, та їх очікуваний вплив на ключові бізнес-процеси компанії. Запропонувати методи прогнозування впливу за кількісними та якісними показниками.

Рівень 3. Визначити коло типових поведінкових проблем, що виникають у процесі реалізації згаданих принципів корпоративної культури, запропонувати структуру етичних категорій та критеріїв для їх діагностики; запропонувати стратегію та методи вирішення проблем відповідно до ситуативних характеристик.

Змістовий модуль 2.

Формування та розвиток бізнес-культури підприємства

Тема 9. Бізнес-культура та культура організації

Завдання "Оцінка бізнес-культури організації"

Рівень 1. Компанія People Express Airlines протягом перших п'яти років свого існування є прикладом одного із найбільш вражаючих успіхів в історії індустрії авіаперевезень. Її засновник Дон Берр привів із собою з Texas Air ще кількох керівників і протягом двох років ігнорував пророцтва всіх експертів, пускаючи в обіг прибуток. Найбільш значущими характеристиками People Express Airlines були:

1) мінімум рівнів менеджменту – Берра й екіпаж літака розділяло всього три управлінські рівні;

2) неофіційність і самоврядування – кабінет Берра був просто ще одним залом для засідань, і коли він використовувався для цієї мети, Дон Берр виходив з кабінету в яке-небудь інше місце;

3) власність найманих робітників – усі вони володіли акціями компанії й мали довічну гарантію зайнятості;

4) робочі бригади – уся робоча сила була організована в бригади по 3 – 4 людини, які комплектувалися головним чином на основі добровільного об'єднання;

5) участь найманих робітників у прийнятті рішень — ухвалювати рішення компанії допомагало принаймні чотири окремі управлінські ради;

(6) ротація учасників виконання завдань — співробітники регулярно переключалися з виконання одних завдань на інші таким чином, що пілоти, наприклад, займалися багажем і резервуванням місць. Відданість, що межувала з обожнюванням, Берру й концепції People Express Airlines дозволяла тримати заробітки найманих робітників на суттєво більш низькому рівні, аніж в авіалініях компаній-конкурентів, але моральний клімат в організації залишався як і раніше високим. Визначити тип організаційної культури, що сформувався в компанії.

Рівень 2. Визначити ключові цінності та проблемні зони, що характерні для даного типу корпоративної культури.

Рівень 3. Запропонувати критерії та методи кількісної оцінки параметрів організаційної культури компанії за моделлю Камерона – Куїна.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та зарубіжною літературою з етики та психології спілкування, етичними стандартами та кодексами.

Перелік питань для поглибленого самостійного опрацювання наведено в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця				
Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу, виконання есе "Мій шлях до бізнес-культури"	5	Есе	Основна: [1; 2]. Додаткова: [3 – 5; 8; 10; 15; 24; 27]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу, робота з типовими методиками оцінки цінностей. Завдання: "Аналіз цінностей організації"	5	Звіт з виконання завдання	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 26; 37]
Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу, опрацювання вимог етикету. Завдання: "Норми етикету бізнес-середовища"	5	Звіт про результати аналізу	Основна: [1; 2]. Додаткова: [3; 18; 28]
Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу. Завдання: "Інвентаризація особистісних якостей". Підготовка до контрольної роботи за темами 1 – 4.	5	Звіт щодо оцінки психологічних якостей	Основна: [1; 2]. Додаткова: [13; 18; 28]
Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу. Опрацювання методик оцінки креативності	5	Звіт щодо оцінки креативності	Основна: [1; 2]. Додаткова: [14; 19; 25; 31]
Тема 6. Підприємницький ризик	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу. Завдання "Оцінка ризику проекту"	5	Звіт про результати оцінки	Основна: [1; 2]. Додаткова: [8; 12; 17; 22]
Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу. Розробка стратегії протидії маніпуляціям. Завдання: "Захист інформації"	5	Аналіз системи захисту інформації	Основна: [1; 2]. Додаткова: [22; 27; 34]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до колоквиуму за модулем 1	5	Колоквиум	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 30; 38]
Усього за змістовим модулем 1		40		
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства				
Тема 9. Бізнес-культура та культура організації	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Завдання: "Невдала угода. Особливості культури"	5	Звіт з виконання завдання	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 20; 22; 23; 26; 33; 35]
Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Завдання: "Визначення типу бізнес-культури"	5	Звіт щодо оцінки культури організації	Основна: [1; 2]. Додаткова: [11; 21; 30; 32; 35]
Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Завдання: "Програма міжнародної зустрічі". Завдання: "Крос-культурна адаптація"	5	Звіт з виконання завдання	Основна: [1; 2]. Додаткова: [7; 9; 29]
Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Завдання: "Оцінка компанії за стандартами соціальної відповідальності"	5	Звіт з аналізу стану компанії	Основна: [1; 2]. Додаткова: [13; 19; 31]
Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Завдання: "Розвиток культури організації"	5	План розвитку культури	Основна: [1; 2]. Додаткова: [10; 18; 20; 23; 28; 35]
Тема 14. Культура підприємницького спілкування	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Завдання: "План розвитку комунікативних навичок". Завдання: "Мета-аналіз комунікації"	6	Звіт з виконання завдання	Основна: [1; 2]. Додаткова: [9; 13; 28; 30; 38]

1	2	3	4	5
Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до колоквіуму за модулем 2	5	Колоквіум	Основна: [1; 2]. Додаткова: [6; 9; 27; 38]
Усього за змістовим модулем 2		36		
Усього за дисципліною		76		

Основними видами самостійної роботи, які пропонуються студентам, це:

- вивчення лекційного матеріалу;
- опрацювання рекомендованої літератури;
- вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовка до семінарських і практичних занять, виконання практичних завдань;
- контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самодіагностики;
- робота над есе.

7.1. Тематика есе з навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця

Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві

- 1.1. Історичні передумови виникнення та еволюція підприємництва.
- 1.2. Ідеальна модель сучасного підприємця.
- 1.3. Етика сучасного українського бізнесу.

Література: основна [1; 2]; додаткова [3 – 5; 8; 10; 15; 24; 27].

Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва

- 2.1. Роль філософії бізнесу у підприємстві.
- 2.2. Методи діагностики цінностей організації.
- 2.3. Соціальні норми та соціальний контроль.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 26; 37].

Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця

3.1. Норми сучасного ділового етикету.

3.2. Норми професійного етикету.

3.3. Одяг як атрибут іміджу підприємця.

Література: основна [1; 2]; додаткова [3; 18; 28].

Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності

4.1. Поведінкова психологія у підприємницькій діяльності.

4.2. Формування особистісних якостей підприємця.

4.3. Гендерні особливості у підприємницькій діяльності.

4.4. Шляхи подолання особистісних перепон, що перешкоджають успіху в підприємницькій діяльності.

Література: основна [1; 2]; додаткова [13; 18; 28].

Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності

5.1. Етичні аспекти інноваційного підприємництва.

5.2. Правові засади інноваційної діяльності.

5.3. Розвиток культури інноваційної діяльності.

Література: основна [1; 2]; додаткова [14; 19; 25; 31].

Тема 6. Підприємницький ризик

6.1. Схильність до ризику як характерна риса підприємця.

6.2. Невизначеність та ризик у підприємстві.

6.3. Раціональність та ірраціональність у підприємстві.

Література: основна [1; 2]; додаткова [8; 12; 17; 22].

Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця

7.1. Особливості роботи з конфіденційною інформацією.

7.2. Організаційні заходи щодо захисту інформації.

7.3. Формування громадянської відповідальності підприємців.

Література: основна [1; 2]; додаткова [22; 27; 34].

Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі

8.1. Маніпулятивна поведінка у ситуації зіткнення інтересів.

8.2. Цивілізовані форми контрманіпуляцій.

8.3. Апаратурні та інтерактивні методи виявлення обману у бізнесі.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 13; 28; 30; 38].

Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства

Тема 9. Бізнес-культура та культура організації

9.1. Структурні елементи організаційної культури.

9.2. Моделі організаційної культури провідних українських підприємств.

9.3. Культура організації як чинник підвищення її інтелектуального потенціалу.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 13; 20; 22; 23; 26; 33; 35].

Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури

10.1. Діагностика стану організаційної культури.

10.2. Оцінка впливу керівника на формування організаційної культури.

10.3. Методи оцінки впливу тіньової бізнес-культури.

Література: основна [1; 2]; додаткова [11; 21; 30; 32; 35].

Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах

11.1. Особливості української ділової культури та їх урахування у міжкультурній взаємодії.

11.2. Джерела та шляхи вирішення міжкультурних конфліктів.

11.3. Взаємодія між культурами як чинник розвитку підприємництва.

11.4. Моделі міжкультурної комунікації в практиці підприємництва.

Література: основна [1; 2]; додаткова [7; 9; 29].

Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл

12.1. Європейська хартія малих підприємств та її вплив на розвиток підприємництва.

12.2. Особливості впровадження міжнародних стандартів із соціальної відповідальності на вітчизняних підприємствах.

12.3. Соціальна відповідальність та громадянське суспільство.

Література: основна [1; 2]; додаткова [13; 19; 31].

Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури

13.1. Напрямки розвитку організаційної культури підприємства.

13.2. Еволюційний розвиток організаційної культури на сучасних українських підприємствах.

13.3. Архітектурний підхід до розвитку культури організації на сучасних українських підприємствах.

Література: основна [1; 2]; додаткова [10; 18; 20; 23; 28; 35].

Тема 14. Культура підприємницького спілкування

14.1. Роль різних видів спілкування у підприємницькій діяльності.

14.2. Культурний контекст підприємницького спілкування.

14.3. Напрямки розвитку експресивності та розуміння емоцій в діловій взаємодії.

14.4. Види ділової документації в підприємницькій діяльності.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 13; 28; 30; 38].

Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу

15.1. Особливості трансформаційних процесів у бізнесі.

15.2. Концептуальні засади управління змінами.

15.3. Види трансформаційних навичок керівника.

Література: основна [1; 2]; додаткова [6; 9; 27; 38].

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця

Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві

1. Назвати історичні передумови та джерела виникнення підприємництва.

2. Охарактеризувати підприємництво як особливу форму прояву активності людини.

3. Назвати чинники, що впливають на формування підприємницького прибутку.

4. За якими критеріями можливо оцінити підприємницький успіх?

5. Охарактеризувати особливості підприємництва в Україні.

6. Визначити правові основи здійснення підприємницької діяльності в Україні.

7. Охарактеризувати вплив етики поведінки на результативність діяльності підприємця.

8. Охарактеризувати основні функції етики бізнесу.

9. Визначити основні категорії етики бізнесу.

10. Визначити основні положення концепцій: утилітаризму, деонтичної етики, етики справедливості.

Література: основна [1; 2]; додаткова [3 – 5; 8; 10; 15; 24; 27].

Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємництва

1. Визначити роль та структуру філософії бізнесу.

2. Охарактеризувати функції особистісних цінностей.

3. Визначити місце цінностей у системі регуляторів людської поведінки.

4. Назвати основні цінності ділового середовища.

5. Охарактеризувати методи виявлення та оцінки цінностей організації та індивіда.

6. Визначити, у чому полягає проблема формування спільних цінностей?

7. Яким чином смислоутворення впливає на діяльність підприємця?

8. Визначити, у чому полягає сутність соціальних норм?

9. Охарактеризувати існуючі взаємозв'язки між соціальними нормами, рольовими очікуваннями та соціальним контролем.

10. Охарактеризувати форми соціального контролю підприємницької діяльності.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 26; 37].

Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця

1. Дати визначення поняттю "діловий етикет".

2. Охарактеризувати основні принципи ділового етикету.

3. Вказати етикетні норми щодо проведення ділової зустрічі.
4. Назвати вимоги етикету щодо здійснення телефонної розмови.
5. Охарактеризувати норми щоденного етикету.
6. Визначити основні положення професійної етики підприємця.
7. Визначити етикетні форми поведінки у ситуації привітання.
8. Визначити етикетні форми поведінки у ситуації запізнення.
9. Охарактеризувати атрибути іміджу підприємця.
10. Назвати принципи створення ділового іміджу.

Література: основна [1; 2]; додаткова [3; 18; 28].

Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності

1. Охарактеризувати основні положення психологічних теорій підприємництва.
2. Визначити роль психічних процесів у діяльності підприємця.
3. Охарактеризувати основні особистісні якості успішного підприємця.
4. Назвати існуючі типології підприємців та критерії їх утворення.
5. Визначити типові методи оцінки психологічних якостей підприємця.
6. Дати визначення підприємницькій інтуїції та визначити шляхи її розвитку.
7. Охарактеризувати мотиваційні аспекти діяльності підприємця.
8. Визначити гендерні особливості здійснення підприємницької діяльності.
9. Охарактеризувати психологічні бар'єри, що перешкоджають успіху в підприємницькій діяльності.
10. Визначити методи розвитку професійно важливих підприємницьких якостей.

Література: основна [1; 2]; додаткова [13; 18; 28].

Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності

1. Визначити сутність та джерела інноваційного підприємництва.
2. Назвати та охарактеризувати основні види інноваційного підприємництва.
3. Визначити елементи структури інноваційної діяльності.
4. Охарактеризувати етапи інноваційного процесу.

5. Визначити зміст діяльності підприємця на різних етапах життєвого циклу нововведення.
6. Визначити оптимальні умови щодо забезпечення творчого процесу у підприємстві.
7. Визначити методи оцінки творчих здібностей та креативності.
8. Охарактеризувати методи розвитку творчих здібностей підприємця.
9. Визначити основні показники ефективності інноваційної діяльності підприємницької одиниці.
10. Назвати та охарактеризувати основні труднощі та помилки в організації та здійсненні інноваційної діяльності.

Література: основна [1; 2]; додаткова [14; 19; 25; 31].

Тема 6. Підприємницький ризик

1. Охарактеризувати види підприємницьких ризиків.
2. Визначити, що впливає на рівень підприємницького ризику?
3. Охарактеризувати зовнішні фактори, що обумовлюють підприємницький ризик.
4. Охарактеризувати внутрішні фактори ризику підприємця.
5. Сформулювати принципи управління підприємницькими ризиками.
6. Назвати способи оцінки підприємницьких ризиків.
7. Охарактеризувати зони ризику залежно від розміру втрат.
8. Охарактеризувати статистичні методи оцінки ризику.
9. Визначити сутність диверсифікації ризиків.
10. Охарактеризувати основні стереотипи поведінки при оцінці ризику.

Література: основна [1; 2]; додаткова [8; 12; 17; 22].

Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця

1. Визначити цілі збереження конфіденційності інформації в бізнесі.
2. Визначити види інформації, що можуть становити підприємницьку таємницю.
3. Охарактеризувати механізм формування відомостей, що складають підприємницьку таємницю.
4. Охарактеризувати основні загрози безпеці фірми.
5. Визначити відмінності підприємницької та комерційної таємниці.

6. Визначити зміст інженерно-технічних заходів підприємства щодо збереження підприємницької таємниці.

7. Визначити зміст заходів по роботі з персоналом підприємства щодо збереження підприємницької таємниці.

8. Визначити основні завдання підприємця щодо збереження підприємницької таємниці.

9. Визначити зміст заходів, що складають правове забезпечення збереження підприємницької таємниці.

10. Визначити зміст мотиваційних заходів щодо збереження підприємницької таємниці.

11. Охарактеризувати види відповідальності підприємця.

Література: основна [1; 2]; додаткова [22; 27; 34].

Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі

1. Назвати основні види впливу на поведінку людини в бізнесі.

2. Вказати відмінності маніпуляції від цивілізованого впливу.

3. Визначити джерела та цілі маніпуляції.

4. Охарактеризувати основні види маніпуляцій у бізнесі.

5. Охарактеризувати техніки протидії тиску та маніпуляції.

6. Визначити цілі та умови застосування контрманіпуляції.

7. Назвати основні ознаки обману.

8. Охарактеризувати найбільш поширені технології обману в бізнесі.

9. Визначити типи інформації, що замовчується для введення в обману.

10. Охарактеризувати методи викриття обману.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 13; 28; 30; 38].

Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства

Тема 9. Бізнес-культура та культура організації

1. Дати визначення поняттю "організаційна культура".

2. Визначити специфіку функцій організаційної культури.

3. Назвати поширені моделі організаційної культури.

4. Визначити ключові параметри культури організації за моделлю

В. Сате.

5. Визначити ключові параметри культури організації за моделлю Т. Пітерса – Р. Уотермана.

6. Визначити ключові параметри культури організації за моделлю Т. Парсонса.

7. Охарактеризувати ціннісно-нормативну структуру організаційної культури.

8. Охарактеризувати комунікативно-технологічну природу бізнес-культури.

9. Охарактеризувати вплив культури бізнес-середовища на організаційну культуру.

10. Визначити особливості впливу культури організації на організаційну ефективність.

Література: основна [1; 2]; додаткова [9; 13; 20; 22; 23; 26; 33; 35].

Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури

1. Назвати основні інструменти оцінки організаційної культури.

2. Визначити зміст рамкової конструкції конкуруючих цінностей.

3. Охарактеризувати процедуру побудови профілю організаційної культури.

4. Визначити зміст таких параметрів профілю організаційної культури, як: тип, відмінності, сила, погодженість.

5. Визначити методики оцінки організаційної культури й управлінських навичок.

6. Охарактеризувати методологічні та методичні проблеми дослідження та оцінки бізнес-культури.

7. Визначити специфіку використання рамкових конструкцій для діагностики організаційної культури.

8. Охарактеризувати призначення та процедуру контент-аналізу культури.

9. Визначити змістовні та процедурні особливості кваліметричної оцінки культури.

10. Охарактеризувати методи дослідження та оцінки тіньової бізнес-культури.

11. Визначити елементи іміджевої структури організаційної культури.

Література: основна [1; 2]; додаткова [11; 21; 30; 32; 35].

Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах

1. Визначити структуру міжкультурної компетентності.
 2. Назвати основні теорії міжкультурної комунікації.
 3. Охарактеризувати особливості міжнародного ділового спілкування.
 4. Визначити відмінності етнічної та індивідуальної ідентичності.
 5. Визначити джерела міжкультурного конфлікту.
 6. Назвати основні прояви культурного шоку та охарактеризувати шляхи його подолання.
 7. Охарактеризувати відмінності ділового етикету східних країн та країн Західної Європи.
 8. Охарактеризувати чинники міжкультурної комунікації за моделлю Г. Хофштеде.
 9. Охарактеризувати чинники міжкультурної комунікації за моделлю У. Оучі.
 10. Визначити сучасні тенденції розвитку міжкультурної комунікації
- Література:** основна [1; 2]; додаткова [7; 9; 29].

Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл

1. Визначити роль соціальної місії бізнесу у сучасному світі.
 2. Визначити складові сталого економічного розвитку.
 3. Дати визначення поняттю "соціальна відповідальність бізнесу".
 4. Охарактеризувати призначення та зміст етичного кодексу.
 5. Назвати основні міжнародні стандарти, що стосуються соціальної відповідальності бізнесу.
 6. Охарактеризувати зміст основних тем стандарту ISO 26000.
 7. Визначити особливості аудиту у сфері соціальної відповідальності.
 8. Охарактеризувати роль хартій бізнесу.
 9. Визначити наслідки впливу міжнародних домовленостей у сфері соціальної відповідальності бізнесу на розвиток підприємств.
 10. Визначити основні труднощі вітчизняних підприємств у процесі інтеграції соціальної відповідальності в їх діяльність.
- Література:** основна [1; 2]; додаткова [13; 19; 31].

Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури

1. Охарактеризувати основні елементи ідеології організації.
2. Визначити критерії розвитку організаційної культури.

3. Охарактеризувати методи підтримки організаційної культури.
 4. Визначити особливості еволюційного підходу до розвитку культури організації.
 5. Визначити особливості архітектурного підходу до розвитку культури організації.
 6. Охарактеризувати основні структурні елементи програми розвитку корпоративної культури.
 7. Визначити зміст дій підприємця на різних етапах розвитку організаційної культури.
 8. Визначити сутність та цілі формалізації корпоративної культури.
 9. Охарактеризувати особливості інноваційно-підприємницької культури.
 10. Охарактеризувати типи та механізми впливу економічної культури.
- Література:** основна [1; 2]; додаткова [10; 18; 20; 23; 28; 35].

Тема 14. Культура підприємницького спілкування

1. Охарактеризувати роль та особливості спілкування у підприємницькій діяльності.
 2. Визначити основні складові культури підприємницького спілкування.
 3. Назвати та охарактеризувати основні види ділового спілкування підприємця.
 4. Охарактеризувати вплив різних контекстів спілкування на його перебіг та результат.
 5. Визначити чинники, що обумовлюють ефективність процесу ділового спілкування.
 6. Назвати інструменти та методи ділової риторики.
 7. Визначити особливості ділового спілкування в умовах конкуренції.
 8. Визначити, в чому полягає культура підприємницького діловодства.
 9. Назвати основні види підприємницької документації.
 10. Охарактеризувати основні вимоги до підприємницької документації.
- Література:** основна [1; 2]; додаткова [9; 13; 28; 30; 38].

Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу

1. Охарактеризувати психологічні проблеми трансформації бізнесу.
2. Визначити особливості комунікації в період трансформації бізнесу.

3. Назвати та охарактеризувати етапи трансформації бізнесу.
4. Визначити сутність та джерела опору персоналу.
5. Назвати методи та інструменти здійснення організаційних змін.
6. Охарактеризувати трансформаційні навички підприємця.
7. Визначити методи формування та підтримання довіри в організації.
8. Визначити цілі та завдання проведення коучингу в процесі трансформації бізнесу.
9. Визначити цілі та завдання проведення тренінгу в процесі трансформації бізнесу.
10. Назвати та охарактеризувати інструменти отримання зворотного зв'язку в процесі трансформації бізнес-культури організації.

Література: основна [1; 2]; додаткова [6; 9; 27; 38].

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій та захисту завдань, що винесені на поточний контроль.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальний захист виконаних робіт.

9. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів в процесі викладання навчальної дисципліни передбачене застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції; робота в малих групах; семінари дискусії; мозкові атаки; кейс-метод; ділові та рольові ігри; банки візуального супроводження (табл. 9.1).

Перелік методик активізації процесу навчання студентів

Методики активізації	Вид занять, де використовується ця методика
1	2
<p>Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення у підручниках. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді</p>	<p>Лекції за темами: Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві. Тема 6. Підприємницький ризик. Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі . Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах</p>
<p>Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування</p>	<p>Уточнення факторів успіху підприємця (практичне заняття 1). Формування навичок ділового етикету (практичне заняття 3). Вироблення групового рішення (практичне заняття 7). Оволодіння техніками моніторингу поведінки (практичне заняття 8). Побудова програми розвитку організаційної культури (практичне заняття 14). Формування вмінь ведення ділових переговорів (практичне заняття 16). Формування вмінь трансформаційної комунікації (практичне заняття 17)</p>
<p>Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів</p>	<p>Проведення елементів семінарських занять (теми 1–15)</p>

1	2
<p>Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає у тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію</p>	<p>Мозковий штурм "Успіх у підприємстві: роль соціальних чинників" (практичне заняття 1). Мозковий штурм "Творчість в інноваційному процесі" (практичне заняття 5). Мозковий штурм "Крос-культурна взаємодія" (практичне заняття 12)</p>
<p>Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг</p>	<p>Індивідуальні та групові презентації результатів виконання практичних завдань (практичні заняття за темами: 1–15)</p>
<p>Кейс-метод – аналіз описів конкретних ситуацій з практики діяльності персоналу та підприємств</p>	<p>Аналіз структури етичного кодексу корпорації (практичне заняття 3). Визначення особливостей різних корпоративних культур (практичне заняття 4)</p>
<p>Банки візуального супроводження сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності</p>	<p>Використовуються при викладанні лекційного матеріалу (лекції 1–17)</p>
<p>Дидактичні ігри – метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень в різноманітних ситуаціях шляхом програвання (розігрування) за правилами, які вже розроблено або виробляються самими учасниками, реалізується через самостійне вирішення студентами поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли вони змушені самостійно опанувати новий зміст або шукати нові зв'язки в уже засвоєному матеріалі</p>	<p>Етикет ділової зустрічі (практичне заняття 3). Захист конфіденційної інформації (практичне заняття 7). Виявлення маніпуляцій та обману в бізнесі (практичне заняття 8)</p>

10. Методи контролю

Органічною складовою навчального процесу є систематичний, комплексний контроль й оцінювання якості набутих студентами компетент-

ностей відповідно до вимог державних стандартів освіти, а також адаптації до загальноєвропейських вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (далі ECTS). Система контролю й оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни розроблена відповідно до тимчасових положень ХНЕУ імені С. Кузнеця "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою". Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуального завдання.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Порядок поточного оцінювання знань з дисципліни для студентів денної форми навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Систему поточного контролю та оцінювання знань студентів наведено в табл. 10.1.

Поточний контроль успішності навчальної діяльності студента здійснюється за складовими: оцінка результативності у формуванні практичних умінь, що є складовими професійної компетентності (в процесі проведення практичних занять); контроль сформованості теоретичних знань (у вигляді проведення контрольних робіт за матеріалом тем навчальної дисципліни); контроль успішності індивідуальної та самостійної роботи (передбачає оцінку результатів самостійної роботи та виконання домашніх завдань); контроль активності у процесі засвоєння теоретичного матеріалу (оцінка активності студента під час лекційної роботи).

Контроль активності на семінарських та практичних заняттях.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою як кумулятивна оцінка сформованості елементів компетентностей за навчальною дисципліною, (див. табл. 2.2) за формами навчальних робіт і розподілом балів, що представлений у табл. 10.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Елементи професійних компетентностей	Навчальний тиждень	Год.	Форми навчання			Рівень сформованості компетентностей	
						Форми контролю	Максимальний бал
1	2	3	4			5	6
Змістовий модуль 1. Основи бізнес-культури та етики підприємця							
Здатність до оцінки підприємницької діяльності в категоріях етики бізнесу	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Успіх у підприємстві: роль соціальних чинників (модерація)	Практична перевірка	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Есе "Мій шлях до бізнес-культури"	Есе	1
Здатність до ідентифікації цінності результатів підприємницької діяльності та їх елементів	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємства	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Діагностика цінностей (виконання практичних завдань)	Захист результатів робіт	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання: "Аналіз цінностей організації"	Звіт про результати аналізу	1

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6	7	
Здатність до вибору адекватних форм поведінки відповідно до норм ділового середовища	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Етикет ділової людини (тренінг)	Практична перевірка	1
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання літератури за темою. Завдання: "Норми етикету бізнес-середовища"	Презентація	1
Здатність до оцінки впливу психологічних чинників на результативність підприємницької діяльності	4	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Психологічні аспекти підприємництва (виконання практичних завдань)	Тестування	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання: "Інвентаризація особистісних якостей"	Контрольна робота	5
Здатність до здійснення творчих дій у вирішенні підприємницьких завдань	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Творчість в інноваційному процесі (виконання практичних завдань)	Практична перевірка	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання: "Оцінка креативності"	Звіт щодо оцінки креативності	1
Здатність до ідентифікації та оцінки підприємницьких ризиків	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Підприємницький ризик	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Дослідження ірраціональності та оцінка ризиків (виконання практичних завдань)	Захист результатів робіт	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання "Оцінка ризику проекту"	Звіт про результати оцінки	1

1	2	3	4	5	6	7	
Здатність до забезпечення збереження інформації, що складає підприємницьку таємницю	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Захист конфіденційної інформації (ділова гра). Виявлення маніпуляцій та обману в бізнесі (тренінг)	Практична перевірка	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Завдання: "Захист інформації"	Аналіз системи захисту інформації	1
Здатність до прийняття ефективних підприємницьких рішень в умовах маніпулятивної взаємодії та уникнення обману в бізнесі	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Рішення тестів та завдань	Колоквіум	12
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток бізнес-культури підприємства							
Здатність до ідентифікації структури, переваг і недоліків бізнес-культур	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Бізнес-культура та культура організації	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Оцінка бізнес-культури організації (вирішення кейсів)	Захист результатів робіт	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу за темою. Завдання: "Невдала угода. Особливості культури"	Захист результатів робіт	1

1	2	3		4	5	6	7
Здатність до оцінки культури організації	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Визначення типу бізнес-культури організації (вирішення кейсів)	Захист результатів робіт	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу за темою. Завдання: "Визначення типу бізнес-культури"	Звіт щодо оцінки культури організації	1
Здатність до урахування крос-культурних відмінностей у процесі здійснення ділового спілкування	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Аналіз крос-культурних відмінностей (вирішення кейсів)	Захист результатів робіт	1
						Презентація	1
	СРС	2	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу за темою. Завдання: "Програма підготовки до міжнародної зустрічі"	Звіт зі складання програми зустрічі	1	
	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Крос-культурна взаємодія (тренінг)	Контрольна робота	5
						Практична перевірка	2
	СРС	3	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Завдання: "Крос-культурна адаптація"	Звіт з виконання завдання	1	

1	2	3	4	5	6	7	
Здатність до ідентифікації морально-етичних установок у професійній сфері та застосування принципів етичної поведінки	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Оцінка бізнес-культури організації за етичними стандартами (вирішення кейсів)	Практична перевірка	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Завдання: "Оцінка компанії за стандартами соціальної відповідальності"	Звіт з аналізу стану компанії	1
Здатність до визначення заходів щодо формування та розвитку організаційної культури	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Побудова програми розвитку організаційної культури (тренінг)	Практична перевірка	2
		СРС	3	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання: "Розвиток культури організації"	Звіт: план розвитку культури	1
Здатність до обрання та використання доцільних форм комунікативної поведінки	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Культура підприємницького спілкування	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Оцінка впливу поведінкових особливостей на ефективність спілкування (тренінг)	Практична перевірка	1
						Презентація	1
СРС	3	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання: "План розвитку комунікативних навичок"	Звіт: план розвитку навичок	1		

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4	5	6	7	
59	16	Ауд.	2	Лекція	Тема 14. Культура підприємницького спілкування	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Ділова комунікація (тренінг)	Практична перевірка	2
		СРС	5	Підготовка до занять	Опрацювання матеріалу теми. Завдання: "Мета-аналіз комунікації"	Звіт з аналізу комунікації	1
	17	Ауд.	2	Лекція	Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу	Оцінка активності	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Рішення тестів та завдань	Колоквіум	16
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквіуму		
Усього годин		144	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них				з них			
аудиторні		68	47%	поточний контроль			100
самостійна робота		76	53%	підсумковий контроль			100

Проміжний контроль.

Проміжний контроль рівня сформованості компетентностей за дисципліною здійснюється у формі колоквиуму, що передбачає проведення тестування, вирішення завдань стереотипного та діагностичного рівнів та вирішення евристичного завдання. Проміжний контроль здійснюється двічі за семестр. Сума балів, яку студент може набрати за умови успішного проходження першого та другого колоквиумів – 12 та 16 балів відповідно.

Тестове завдання містить 15 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій та теоретичних положень навчальної дисципліни. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії: оцінка 3 бали ставиться, якщо студент дає 12 – 15 правильних відповідей; оцінка 2 бали – 8 – 11 правильних відповідей; оцінка 1 бал – 4 – 7 правильних відповідей; оцінка 0 балів – від 0 до 3 правильних відповідей.

Тести для проміжного контролю обираються із загального переліку тестів до тем, що вивчаються в межах модулів навчальної дисципліни.

Завдання стереотипного та діагностичного рівнів становлять ситуативні задачі за тематикою навчальної дисципліни, що можуть містити розрахункові елементи. Кількість стереотипних завдань у колоквиумі – 2; діагностичних – 3. Успішне розв'язання кожного із завдань надає можливість студенту отримати 1 бал.

Вирішення евристичного завдання передбачає виявлення рівня сформованості у студента здатності до практичного застосування набутих умінь та вибору оптимального шляху розв'язання комплексної проблеми в межах тематики навчальної дисципліни. Кількість балів за умови успішного розв'язання студентом евристичного завдання – 4 бали під час першого колоквиуму та 8 балів – під час другого відповідно.

Критеріями, за якими оцінюється успішність вирішення студентом евристичного завдання є: правильність у відборі релевантної інформації; логіка побудови алгоритму дій; правильність використання обраного інструментарію; точність оцінки наслідків реалізації рішення. Дотримання студентом кожного із зазначених критеріїв оцінюється в 1 бал під час першого колоквиуму, та, відповідно, в 2 бали – під час другого.

Проведення заліку з дисципліни.

Умовою отримання заліку з дисципліни є виконання студентом у відповідні терміни передбачених видів аудиторної та індивідуальної навчальної роботи та сума балів за їх здійснення не менше 60-ти.

Підсумкова оцінка з дисципліни є сумою балів, яку отримав студент за всіма видами контролю під час вивчення дисципліни.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

У табл. 11.1 представлений розподіл балів за навчальною дисципліною.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено у табл.11.2.

Таблиця 11.1

Розподіл балів за темами навчальної дисципліни

Теми змістовного модуля		лекції	практичні	ДЗ	есе	презентація	поточні КР	Колоквіум	Сума
1		2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМ 1	Тема 1. Підприємництво як особлива форма соціальної активності. Роль та значення бізнес-культури в підприємстві	1	2		1			12	100
	Тема 2. Цінності як провідний елемент культури підприємства	1	2	1					
	Тема 3. Діловий етикет та діловий імідж підприємця	1	1	1		1			
	Тема 4. Психологічні аспекти підприємницької діяльності	1	2	1			5		
	Тема 5. Інновації та творчість у підприємницькій діяльності	1	2	1					
	Тема 6. Підприємницький ризик	1	2	1					
	Тема 7. Підприємницька таємниця та відповідальність підприємця	1	2	1					
	Тема 8. Протидія маніпуляціям та обману в бізнесі	1							

1		2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМ 2	Тема 9. Бізнес-культура та культура організації	1	2	1				16	
	Тема 10. Моделі та методи дослідження бізнес-культури	1	2	1					
	Тема 11. Крос-культурні відмінності в ділових відносинах	2	3	2		1	5		
	Тема 12. Етичні кодекси та стандарти ділових кіл	1	2	1					
	Тема 13. Формування та розвиток організаційної культури	1	2	1					
	Тема 14. Культура підприємницького спілкування	2	2	2		2			
	Тема 15. Бізнес-культура в процесі трансформації бізнесу	1							
Усього		17	26	14	1	4	10	28	100

Таблиця 11.2

Максимальний бал на тиждень

	Теми змістовного модуля	Навчальний тиждень	лекції	практичні	ДЗ	есе	презентація	поточні КР	Колоквіум	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	2		2,5				5
	Тема 2	2 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 3	3 тиждень	0,5	1	2		1			4,5
	Тема 4	4 тиждень	0,5	1	2			4		7,5
	Тема 5	5 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 6	6 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 7	7 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 8	8 тиждень	0,5						10	11
ЗМ 2	Тема 9	9 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 10	10 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 11	11 тиждень	0,5	2	2					4,5
		12 тиждень	0,5	1	2			4		7,5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Тема 12	13 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 13	14 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 14	15 тиждень	0,5	1	2		1			4,5
		16 тиждень	0,5	2	2					4,5
	Тема 15	17 тиждень	0,5						15	16
Усього			8,5	26	28	2,5	2	8	25	100

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається відповідно до Тимчасового Положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ (табл. 11.3).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.3

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2013. – 664 с.
2. Куліков П. М. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / П. М. Куліков, Д. О. Тищенко, Н. В. Кулешова. – Х. : ХНЕУ, 2013. – 246 с.

12.2. Додаткова

3. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами / М. Армстронг. – 10-е изд. – СПб. : Питер, 2010. – 848 с.
4. Армстронг М. Стратегическое управление человеческими ресурсами / М. Армстронг ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2002. – VIII, 328 с.
5. Бусыгин А. В. Предпринимательство : учебник / А. В. Бусыгин. – 3-е изд. – М. : Дело, 2001. – 640 с.
6. Госсен П. Трансформация бизнеса: овладейте 17 вопросами, которые помогут трансформировать бизнес / П. Госсен ; пер. с англ. – К. : Companion Group, 2009. – 128 с.
7. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации: учебник для вузов / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин ; под ред. А. П. Садохина. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 352 с.
8. Донець Л. І. Основи підприємництва : навч. посіб. / Л. І. Донець, Н. Г. Романенко. – К. : Центр учбової літератури, 2006. – 320 с.
9. Занковский А. Н. Организационная психология : учеб. пособ. для вузов по специальности "Организационная психология" / А. Н. Занковский. – 2-е изд. – М. : Флинта: МПСИ, 2002. – 648 с.
10. Иванюта С. М. Підприємництво та бізнес-культура : навч. посіб. / С. М. Иванюта, В. Ф. Иванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
11. Камерон К. Диагностика и изменение организационной культуры / К. Камерон, Р. Куинн ; пер. с англ. ; [под ред. И. В. Андреевой. – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
12. Канеман Д. Рациональный выбор, ценности и фреймы / Д. Канеман, А. Тверски // Психологический журнал. – 2003. – Т. 24. – № 4. – С. 31 – 42.
13. Кибанов А. Я. Этика деловых отношений : учебник / А. Я. Кибанов, Д. К. Захаров, В. Г. Коновалова ; под ред. А. Я. Кибанова. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 368 с.
14. Клег Б. Интенсивный курс по развитию творческого мышления / Б. Клег, П. Бич ; пер. с англ. – М. : ООО "Издательство Астрель": ООО "Издательство АСТ", 2004. – 392 с.
15. Колот В. М. Підприємництво : навч. посіб. для самост. вивч. дис. / В. М. Колот, О. В. Щербина. – К. : КНЕУ, 2003. – 160 с.
16. Колот В. М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура : навч. посіб. / В. М. Колот, І. М. Репіна, О. В. Щербина. – вид. 3-є, без змін. – К. : КНЕУ, 2010. – 444 с.
17. Кондрашихін А. Б. Теорія та практика підприємницького ризику : навч. посіб. / А. Б. Кондрашихін, Т. В. Пепа. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.

18. Корпоративна культура : навч. посіб. / Г. Л. Хаєт, О. Л. Єськов, Л. Г. Хаєт та ін. ; під заг. ред. Г. Л. Хаєта. – К. : Центр учбової літератури, 2003. – 403 с.
19. Кричевский Н. А. Корпоративная социальная ответственность / Н. А. Кричевский, С. Ф. Гончаров. – М. : Дашков и Ко, 2006. – 196 с.
20. Культура организации: проблемы формирования и управления / А. Н. Асаул, М. А. Асаул, П. К. Ерофеев и др. – СПб. : Гуманистика, 2006. – 204 с.
21. Лапина Т. А. Корпоративная культура : учеб.-метод. пособ. / авт.-сост. Т. А. Лапина. – Омск : Изд. ОмГУ, 2005. – 96 с.
22. Лапуста М. Г. Предпринимательство : учебник / М. Г. Лапуста. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 608 с.
23. Левкин Н. В. Современные тенденции управления культурой в системе предпринимательства : монография / Н. В. Левкин ; под. ред. проф. А. И. Добринина. – Петрозаводск : Изд ПетрГУ, 2009. – 262 с.
24. Лігоненко Л. О. Підприємництво і бізнес-культура : підручник / Л. О. Лігоненко, Г. Л. Піратовський, І. В. Молоштан та ін. ; за заг. ред. Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 508 с.
25. Персикова Т. Н. Межкультурная коммуникация и корпоративная культура : учеб. пособ. / Т. Н. Персикова. – М. : Логос, 2002. – 224 с.
26. Підприємництво і бізнес-культура : конспект лекцій / укл. Г. М. Шевченко. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 68 с.
27. Попков В. П. Организация предпринимательской деятельности. Схемы и таблицы / В. П. Попков, Е. В. Евстафьева. – СПб. : Питер, 2007. – 352 с.
28. Психология предпринимательства. Хрестоматия : учеб. пособ. для факультетов: психологических, экономических и менеджмента / ред. и сост. Д. Я. Райгородский. – Самара : Изд. Дом "Бахрах-М", 2007. – 786 с.
29. Садохин А. П. Межкультурная коммуникация : учеб. пособ. / А. П. Садохин. – М. : Альфа-М; ИНФРА-М, 2004. – 288 с.
30. Сидоренко Е. В. Тренинг влияния и противостояния влиянию / Е. В. Сидоренко. – СПб. : Речь, 2004. – 256 с.
31. Социальный аудит : учеб. пособ. / под общ. ред. д. э. н., проф. А. А. Шулуса, д. э. н., проф. Ю. Н. Попова. – М. : Изд. дом "АТИСО", 2008. – 620 с.
32. Тихомирова О. Г. Организационная культура: формирование, развитие и оценка / О. Г. Тихомирова. – СПб. : Государственный университет ИТМО, 2008. – 154 с.

33. Цигилик І. І. Основи підприємництва : навч. посіб. / І. І. Цигилик, З. М. Криховецька, Т. М. Паневник. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.

34. Шевченко І. К. Организация предпринимательской деятельности : учеб. пособ. / І. К. Шевченко. – Таганрог : Изд ТРТУ, 2004. – 92 с.

35. Шейн Э. Х. Организационная культура и лидерство / Э. Х. Шейн ; пер. с англ. ; под ред. В. А. Спивака. – СПб. : Питер, 2002. – 336 с.

36. Шеламова Г. М. Деловая культура и психология общения : учебник для нач. проф. образования / Г. М. Шеламова – 7-е изд., стер. – М. : Изд. центр "Академия", 2007. – 160 с.

37. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер ; пер. с англ. ; предисл. и общ. ред. В. С. Автономова. – М. : Экономика, 1995. – 540 с.

38. Щербатых Ю. В. Психология предпринимательства и бизнеса : учеб. пособ. / Ю. В. Щербатых. – СПб. : Питер, 2008. – 304 с.

12.3. Інформаційні ресурси

39. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>.

40. Наука управління. Етика бізнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.businessodessa.ru/>.

41. Єдине вікно доступу к освітнім ресурсам бізнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://window.edu.ru>.

42. Сайт спільноти HR-менеджерів. – Режим доступу : – <http://www.hr-portal.ru/>.

12.4. Методичне забезпечення

43. Ушкальов В. В. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Підприємство та бізнес-культура" [Електронний ресурс] / В. В. Ушкальов. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1754>.

44. Ушкальов В. В. Підприємство та бізнес-культура : опорний конспект [Електронний ресурс] / В. В. Ушкальов. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1754>.

45. Ушкальов В. В. Тестові завдання з навчальної дисципліни "Підприємство та бізнес-культура" [Електронний ресурс] / В. В. Ушкальов. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	13
4. Структура навчальної дисципліни.....	18
5. Плани семінарських та практичних занять	20
6. Теми практичних занять	23
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	25
7. Самостійна робота.....	27
7.1. Тематика есе з навчальної дисципліни	30
7.2. Контрольні запитання для самодіагностики.....	33
8. Індивідуально-консультативна робота	41
9. Методи навчання	41
10. Методи контролю	43
11. Розподіл балів, які отримують студенти	52
12. Рекомендована література.....	54
12.1. Основна.....	54
12.2. Додаткова.....	55
12.3. Інформаційні ресурси	57
12.4. Методичне забезпечення.....	57

